

Zpráva o činnosti Úřadu za rok 2024

Číslo jednací

UMPOD-K0067/25-1

PID

UMODX00QPJVB

Zpracovala

Markéta Kačerová Nováková
ředitelka odboru právního

Schválil

Zdeněk Kapitán
ředitel a vedoucí služebního úřadu

1 Zpráva o výkonu věcné působnosti

1.1 Obecně

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) vykonává svou činnost jako orgán sociálně-právní ochrany dětí s celostátní působností, řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Úřad je ústředním orgánem České republiky podle řady mezinárodněprávních a unijních nástrojů v oblasti ochrany dětí a rodinného práva, zejména pak v oblasti mezinárodního osvojení, vymáhání výživného, mezinárodních únosů dětí a spolupráce v oblasti rodičovské odpovědnosti.

V roce 2024 byl i nadále ředitelem Úřadu Zdeněk Kapitán.

V roce 2024 Úřad v plném rozsahu využíval výhod digitalizace. Vzdálené připojení včetně přístupu do elektronického systému spisové služby a vybavení přenosnými počítači v roce 2024 zaměstnanci plně využívali zejména v souvislosti se slaďováním pracovního a rodinného života. Běžnou se stala telefonická a on-line komunikace mezi zaměstnanci. Jako společnou interní platformu využívá Úřad sdílené webové úložiště.

Obdobně jako v předchozích dvou letech, Úřad i v roce 2024 řešil velké množství případů ve vztahu k Ukrajině, kdy se na území České republiky zdržuje několik set tisíc ukrajinských občanů, a narostl tak počet česko-ukrajinských případů. V průběhu roku proběhlo několik on-line schůzek zaměřených na spolupráci s Ukrajinou, které organizovala např. Haagská konference mezinárodního práva soukromého či Mezinárodní sociální služba.

Počátkem roku 2024 bylo na Úřadu 46 systemizovaných míst. Z toho bylo 40 míst služebních dle zákona o státní službě, z nichž byla 2 místa vytvořena jako doplňková k základnímu služebnímu místu, a 6 míst bylo pracovních. Na 43 systemizovaných místech Úřad zaměstnával k 31. 12. 2024 celkem 42 zaměstnanců včetně státních zaměstnanců.

Z výše uvedených systemizovaných míst zřídil Úřad k 1. 1. 2024 čtyři místa pro zamýšlenou realizaci projektu OP Spravedlnost. Projekt Úřad nakonec nerealizoval a místa převedl v polovině roku na nadřízené MPSV.

V roce 2024 vyhlásil služební orgán Úřadu celkem 2 výběrová řízení podle zákona o státní službě. Úřednickou zkoušku v roce 2024 složil 1 zaměstnanec ve služebním poměru.

Spisovou službu Úřad v maximální možné míře digitalizoval a průběžně ji zefektivňuje. Dokumenty zaměstnanci až na výjimky vyhotovují v elektronické podobě a doručené listinné dokumenty jsou zpravidla do elektronické podoby konvertovány.

V roce 2024 bylo založeno 2 538 nových spisů ve všech rejstřících, v nichž Úřad zpracovává věcnou agendu. Ke konci roku 2024 evidoval Úřad celkem 6 581 živých spisů.

Počet odeslaných a došlých písemností se oproti roku 2023 zásadněji nezvýšil. V roce 2024 došlo na Úřad 32 818 dokumentů a současně Úřad odeslal 30 768 dokumentů.

V roce 2024 Úřad dál pracoval na zavádění systému řízení kvality v souladu s Metodickým pokynem pro řízení kvality ve služebních úřadech, jenž byl schválen usnesením vlády ze dne 4. dubna 2018 č. 214, ve znění usnesení vlády ze dne 22. února 2021 č. 180 a aktualizován v červnu 2023. Po zavedení kritérií zlepšování byly v souladu s metodikou zahájeny a realizovány další aktivity podporující rozvoj řízení kvality a nastavení procesu trvalého zlepšování. Vedení úřadu se během roku 4x setkalo, aby přezkoumalo a vyhodnotilo strategii úřadu.

Úřad v roce 2024 čelil dvěma bezpečnostním incidentům, a to DDoS útoku na kontaktní formulář na webových stránkách úřadu a phishing útoku směřovanému na všechny zaměstnance. Incidenty byly hlášeny na MPSV, odbor kybernetické bezpečnosti, který zajistil v případě DDoS útoku nápravu.

Během roku 2024 pokračoval trend nižšího počtu osobních jednání s klienty Úřadu, a naopak zaměstnanci využívali formy on-line a telefonické komunikace, což se ukázalo být velmi vstřícné vůči klientům.

V souladu s interními participačními principy a hodnotami Úřad přímo kontaktoval více dětí, a to jak osobně, tak formou dopisu. Participační principy a praxi Úřadu také zaměstnanci Úřadu prezentovali na různých odborných fórech a věnovalo jim velkou pozornost při interním vzdělávání.

Během roku 2024 se zaměstnanci Úřadu účastnili řady vzdělávacích akcí, z nichž zejména je významné povinné vzdělávání v rámci kurzů akreditovaných u MPSV. Zaměstnanci si díky školením rozšířili znalosti z občanského a trestního práva, cizineckého a matričního práva i z oblasti psychologie a měkkých dovedností.

Tým oddělení psychologů nadále rozvíjel interní vzdělávání zejména pro nové kolegy z řad právníků, které se týkalo nácviků facilitovaných rozhovorů s rodiči. Komunikace s oběma stranami (typicky rodiče) se prokázala jako velmi efektivní způsob podpory rodičovských kompetencí v případech řešených Úřadem.

Podrobnosti o agendě vykonávané Úřadem v roce 2024 včetně srovnání s roky 2021 až 2023 vyplývají z následující tabulky.

Položka	2021	2022	2023	2024
Doručená pošta	34 188	33 348	33 375	32 818
Odeslaná pošta	30 790	29 834	30 016	30 768
Nové spisy – právní pomoc do ciziny (UMČ)	1 100	1 191	990	1 000
Nové spisy – právní pomoc z ciziny (UMM)	233	309	360	397
Nové spisy – agenda opatrovnictví (OP)	-	268	246	311
Nové spisy – agenda SPR	777	737	745	838
Nové spisy – evidence dětí pro mezinárodní osvojení	24	19	7	9
Nové spisy – evidence žadatelů o osvojení z ciziny	32	39	28	2
Nové spisy – evidence dětí pro osvojení do ČR	-	-	0	0
Nové spisy – evidence žadatelů o osvojení z ČR	2	1	0	0
Nové spisy – agenda PR	3	10	8	11
Nové spisy – agenda K	113	109	109	104
Nové spisy – agenda SZ	34	42	32	24
Nové spisy – agenda SP	1	3	1	2
Nové spisy – agenda SZO	14	19	12	9
Nové spisy celkem	2 284	2 747	2 538	2707
Živé spisy – právní pomoc do ciziny (UMČ)	3 044	3 351	3 083	2737
Živé spisy – právní pomoc z ciziny (UMM)	1 301	1 299	1 291	1257
Živé spisy – agenda opatrovnictví (OP)	-	263	423	518
Živé spisy – agenda SPR	1 476	1 348	1 284	1035
Živé spisy – evidence dětí pro mezinárodní osvojení	349	350	317	286
Živé spisy – evidence žadatelů o osvojení z ciziny	166	176	177	142
Živé spisy – evidence dětí pro osvojení do ČR	5	5	2	1
Živé spisy – evidence žadatelů o osvojení z ČR	4	5	4	3
Živé spisy celkem	6 345	6 797	6581	5979
Výživné vymožené z ciziny (vč. přímých plateb, v tis Kč)	36 213	34 657	39 319	41 315
Výživné vymožené do ciziny (vč. přímých plateb, v tis. Kč)	16 455	15 335	13 040	15 877

Tabulka 1 Srovnání agendy Úřadu v letech 2021 až 2024

Věcná agenda Úřadu je mezi tzv. koordinátory případu – právníky rozdělena geograficky. S ohledem na poměrně vysokou fluktuaci zaměstnanců (zejména z důvodu odchodů zaměstnankyň na mateřské dovolené a návratů z rodičovských dovolených, ale i z důvodů odchodů mimo obor sociálně-právní ochrany dětí a mimo veřejnou správu) a nutnost rovnoměrného rozdělování práce čelil Úřad bohužel četným personálním změnám na pozicích koordinátorů případu ve vztahu k jednotlivým agendám.

Zaměstnanci Úřadu se v průběhu roku 2024 aktivně účastnili jako školitelé vzdělávacích akcí pro orgány sociálně-právní ochrany dětí (krajských úřadů i nižších stupňů), pro Justiční akademii České republiky, pro studenty právnických fakult a pro odborná profesní sdružení. Ředitel, případně i jiní odborně způsobilí zaměstnanci se jako lektori účastnili pravidelných předvýjezdových školení konzulárních zaměstnanců na Ministerstvu zahraničních věcí. Řada akcí probíhala formou on-line, případně v hybridním formátu s možností účasti on-line i prezenčně. Úřad také spolupracoval se studenty středních i vysokých škol formou poskytování informací, ať již přímou neformální konzultací, či odpovídáním žádostí o informace na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

1.2 Jednotlivé agendy Úřadu

1.2.1 Vymáhání výživného

Právním předpokladem vymáhání výživného je existence mezinárodně-smluvní (případně unijně-právní) regulace vymáhání výživného nebo prohlášení vzájemnosti mezi dotčenými státy. Předpokladem faktickým je, že zahraniční orgány také plní úkoly, které pro ně z uvedených závazků vyplývají.

Úřad nejčastěji působil při vymáhání výživného jako ústřední orgán České republiky dle nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení o výživném“).

Spolupráce s členskými státy podle tohoto nařízení není vždy bezproblémová. Častým problémem je nedostatek zaměstnanců ústředních orgánů, či nevhodná vnitrostátní legislativa v dotčených státech.

Poměrně úspěšné je vymáhání výživného z Německa, Rakouska, Slovenska a USA. Tradičně méně pružné jsou jihoevropské státy.

Úřad v roce 2024 podal do ciziny 210 žádostí o vymáhání výživného a 163 žádostí o zvláštní opatření (nejčastěji pátrání po pobytu a zaměstnavateli povinného), přičemž z ciziny obdržel 112 žádostí o vymáhání výživného z České republiky a 67 žádostí o zvláštní opatření.

Při vymáhání výživného od povinných žijících v České republice postupuje Úřad obdobně jako advokát, resp. je v postavení obecného zmocněnce oprávněných. Úřad v souladu s nástroji mezinárodního a evropského unijního práva klade důraz na snahu o smírné vyřešení případu. Z tohoto důvodu vždy nejdříve vyzývá povinného k dobrovolnému plnění, vyjednává s ním splátky dlužného výživného apod. V případě, že nedojde ke smírnému řešení, Úřad prošetřuje majetkové a příjmové poměry povinného. K prošetřování poměrů povinných dochází za součinnosti se složkami České správy sociálního zabezpečení, s Úřadem práce České republiky, Ministerstvem vnitra, Policií České republiky i městskými a obecními úřady. Povinní jsou lustrováni v insolvenčním rejstříku, živnostenském rejstříku, procházejí se i údaje obsažené v katastru nemovitostí. Spolupráce se všemi uvedenými subjekty funguje velmi dobře. Existují-li jakékoli výkonem rozhodnutí postižitelné příjmy či majetek povinného, Úřad zpravidla podává k soudu návrh na nařízení výkonu rozhodnutí. Úroveň spolupráce s jednotlivými soudy je značně proměnlivá, stejně tak lhůty pro vyřizování podání Úřadu. O návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí rozhoduje soud obvykle v rozmezí od jednoho týdne až do dvou či tří měsíců. Rovněž rychlost převedení výkonu rozhodnutí na nového zaměstnavatele záleží na každém konkrétním soudu. Začne-li ovšem výkon rozhodnutí být fakticky realizován, zpravidla probíhá plynule.

V roce 2024 úspěšně pokračovala již dříve navázaná spolupráce s exekutorským úřadem, který má pružnější možnosti prověření finanční situace povinného zejména v případech, kdy povinný není zaměstnán a je osobou samostatně výdělečně činnou.

Úřad se zabývá vymáháním výživného nejen pro nezletilé děti, ale v souladu s právními nástroji také pro děti již zletilé a výjimečně vymáhá výživné v rámci jiných rodinněprávních vztahů (nejčastěji výživné rozvedených manželů).

V případech, kdy dítě žijící v České republice je svěřeno soudním rozhodnutím do pěstounské péče, vymáhá Úřad výživné také pro Úřad práce České republiky, na nějž oprávnění přechází v souladu s § 961 odst. 2 občanského zákoníku.

Úřad v roce 2024 vystavil 127 potvrzení pro účely přiznání náhradního výživného podle zákona č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném) a začal v několika případech vymáhat ze zahraničí pohledávky, které přešly z důvodu vyplaceného náhradního výživného na stát.

Spolupráce s jednotlivými státy je předmětem bilaterálních jednání na pravidelných setkáních ústředních orgánů dle nařízení o výživném, které probíhá každoročně v rámci Evropské soudní sítě. Úřad vždy zve k bilaterálním jednáním jak zástupce států, jejichž součinnost není dostatečně kvalitní, tak i států, které obecně spolupracují dobře, ovšem ve vzájemné spolupráci se objevují komplikované případy.

1.2.1.1 K jednotlivým státům v agendě výživného

Slovenská republika

Agenda vymáhání výživného ve vztahu ke Slovenské republice tvoří stále nejrozsáhlejší část agendy Úřadu a na jejím vyřizování se podílí několik koordinátorů případů. Z dlouhodobého hlediska mírně převažuje podíl případů vymáhání výživného do Slovenské republiky. Z pohledu nového nápadu spisů je situace přibližně vyrovnaná v počtu nových žádostí o vymáhání přijatých ze Slovenska a odeslaných na Slovensko.

V případech vymáhání výživného na Slovensko je obecně obtížné dohledávání povinných, kteří nejsou v České republice hlášeni k pobytu, protože není povinností občana Evropské unie mít na území jiného členského státu přihlášen pobyt, nebo jsou povinni hlášeni k pobytu na ohlašovacích obecních či městských úřadech a jejich skutečné bydliště lze jen obtížně zjistit. Problémem je rovněž často neuspokojivá ekonomická situace povinných, kteří jsou mnohdy nemajetní, a nestálost jejich pracovních poměrů. Zvyšuje se také počet povinných v insolventci. Dobrovolně hradí povinný výživné v ojedinělých případech.

Spolupráce se slovenským ústředním orgánem je velmi dobrá, reaguje v přiměřených lhůtách, případné nedostatky žádostí jsou řešeny pružně a méně formálními cestami.

Slovenští kolegové se sami neobracejí na soudy, ale případy předávají exekutorovi se souhlasem českého oprávněného. Nejčastěji se tak děje v případech, kdy je zjištěno, že povinný je zaměstnaný nebo na Slovensku vlastní zabavitelný majetek. Ne ve všech případech je však exekuce úspěšná. V některých případech nelze podat návrh na zastavení exekuce, protože by tím mohly oprávněné straně vzniknout povinnost hradit náklady řízení, byť v minimální výši 42 EUR.

Spolková republika Německo

Agenda vymáhání výživného ze Spolkové republiky Německo patří mezi velmi frekventovanou agendu Úřadu. Nejpočetněji je zde zastoupeno vymáhání výživného ve spolupráci s německým ústředním orgánem (Bundesamt für Justiz). V ojedinělých starších případech vymáhání výživného stále pokračuje spolupráce s Německým institutem pro pomoc mládeži a rodinné právo v Heidelbergu (DIJuF).

Spolupráce s oběma institucemi je pružná a bezproblémová. Komunikaci zajišťují zaměstnanci Úřadu přímo v německém jazyce. Německý ústřední orgán je náročný na precizní vyhotovení výtahů soudních rozhodnutí, občas jsou nad rámec nařízení o výživném žádány další dokumenty od soudu (doručenky, protokoly z jednání, doklady o otcovství). Při samotném vymáhání výživného dávají německé orgány často přednost výzvám povinnému rodiči k dobrovolné úhradě před zahájením výkonu rozhodnutí. Častým případem je vymáhání výživného od povinných rodičů, kteří v Německu pouze pracují a nemají tam stálé bydliště. Toto stále přináší problémy s doručováním dokumentů potřebných pro zahájení výkonu rozhodnutí. Oprávněný rodič je na toto zpravidla předem upozorněn.

Vymáhání výživného do Německa představuje méně početnou agendu, častěji vyskytují se případy, kdy výživné vymáhá německý úřad, který vyplácí tzv. zálohové výživné.

Polsko

Většinu případů tvoří vymáhání výživného od povinných polských občanů, kteří žijí a pracují v České republice, pro jejich děti žijící v Polsku. Vymáhání výživného je stále poměrně úspěšné. Oproti roku 2023 došlo k dalšímu k významnému nárůstu vymoženého výživného pro oprávněné v Polsku.

Rakousko

Spolupráce s rakouským ústředním orgánem je dlouhodobě na dobré úrovni. Oprávněným pro vymáhání výživného poskytují automaticky bezplatnou právní pomoc rakouští advokáti. V mnoha případech s nimi Úřad komunikuje přímo, bohužel úroveň spolupráce není jednotná.

Rakouské orgány péče o dítě, které vyplácejí do 18 let věku dítěte, zasílají Úřadu návrhy na vymáhání poskytnutého zálohovaného výživného. Po dosažení věku 18 let dítěte zastupování rakouským úřadem končí, výživné má být nadále hrazeno přímo oprávněnému (pokud studuje) a vymáhání dluhu přebírá Vrchní zemský soud (Oberlandesgericht).

Švýcarsko

Spolupráce Úřadu se švýcarským ústředním orgánem (Bundesamt für Justiz) probíhá na velmi dobré úrovni, ačkoliv ústřední orgán slouží pouze jako zprostředkovatel komunikace s úřady v jednotlivých kantonech. Pro účely podání žádosti o vymáhání výživného jsou vždy shromažďovány veškeré podklady v úředním jazyce daného kantonu, nejčastěji se jedná o německý jazyk, v ojedinělých

případech jde o jazyk francouzský, případně italský. Švýcarský ústřední orgán je velmi pružný, co se týče pátrání po pobytu povinných.

Pokud má být ve Švýcarsku zahájeno řízení o výkon rozhodnutí, jedná se o velmi dlouhý proces (až jeden rok), navíc s nejistým výsledkem.

Velká Británie

Spolupráce s ústředními orgány pro Anglii a Wales, Skotsko a Severní Irsko dlouhodobě zatěžuje jejich reakční dobu. Ústřední orgán Úřadu předává informace od britských soudů s několikaměsíčními prodlevami a často i zastaralými informacemi, což negativně ovlivňuje rychlost a účinnost vymáhání výživného.

Počet případů vymáhání výživného z Velké Británie výrazně převyšuje počet případů vymáhání výživného z České republiky, kdy se jedná pouze o jednotky případů.

Spojené státy americké

Většina starších případů byla nadále řešena na základě prohlášení vzájemnosti mezi Českou republikou a USA, kdy je na vztah k vymáhání výživného do České republiky aplikován systém Vzorového zákona o rodinném výživném (Uniform Interstate Family Support Act).

Novější spolupráce při uznání a výkonu rozsudků v roce 2024 probíhala na základě haagské Úmluvy o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů z roku 2007. Nejčastějšími partnerskými státy jsou Florida, Illinois, New York, California a Texas.

Od začátku roku 2024 přešlo zasílání plateb z USA do České republiky na platby prostřednictvím systému "Central Authority Payment (CAP)", tedy bankovním převodem místo šeků. Ne všechny členské státy USA k využívání tohoto systému přistoupily, nicméně drtivá většina ano. Některým státům přechod na nový režim zasílání plateb trval několik měsíců. Další státy se připojily i dodatečně v průběhu roku. Se státy, které nevyužívají systém CAP (např. New York, Ohio), dohodl Úřad alternativní cesty pro zasílání plateb elektronicky. Počet obdržených šeků se oproti roku 2023 snížil na z 882 na 313 a lze očekávat jeho další pokles. To přineslo úspory jak finanční (poplatek za proplacení šeku), tak i časové (platby jsou zasílány pravidelně, nedochází k prodlevám kvůli doručování poštou).

Nadále zůstává problematické odesílání plateb z České republiky do USA, neboť úřady v USA v podstatě nejsou schopny s ohledem na tamní bankovní systém přijímat peníze zaslané bankovním převodem. Byť bylo ze strany partnerského federálního úřadu zodpovědného za fungování systému CAP avizováno, že systém bude do budoucna rozšířen i o možnost přijímání plateb ze zahraničí do USA, v roce 2024 k tomu nedošlo.

Španělsko

Převažující agendou nadále zůstává vymáhání výživného od povinných nacházejících se na území Španělska. Spolupráce se španělským ústředním orgánem v oblasti vymáhání výživného je dlouhodobě poměrně nepružná, rychlost reakce na dotazy je nejednotná, od několika dní až po několik týdnů či měsíců. Pokud není přesně známo, kde ve Španělsku se povinný nachází, je účelnější požádat o součinnost Interpol. U žádostí o zvláštní opatření neposkytuje ústřední orgán konkrétní adresy hledaných osob, sděluje pouze pozitivní nebo negativní výsledek pátrání.

Ukrajina

Agendu vymáhání výživného, stejně jako všechny jiné agendy, nadále ve vztahu k Ukrajině poznamenal válečný stav v této zemi.

Komunikace s ukrajinským ústředním orgánem probíhá standardně, i když v roce 2024 se Úřad potýkal s výpadkem poštovního klienta na ukrajinské straně a většinou zaznamenal nepřiměřené časové prodlevy při reakci přípisů. Z důvodu válečného stavu byly omezeny převody finančních prostředků z Ukrajiny a zasílání plateb do České republiky je nadále velmi problematické.

V roce 2024 přibýlo žádostí o vymáhání výživného z České republiky pro děti žijící na Ukrajině. Zpracovávání žádostí o vymáhání výživného z České republiky je velmi náročné, jelikož příslušné ukrajinské orgány obvykle určují výživné jako přesnou část příjmu povinného, přičemž dále určí minimální a maximální výši navázanou na životní minimum pro dítě na Ukrajině. I s ohledem na časté platby hrazené v ukrajinské měně přímo oprávněným a nutnost práce se směnným kurzem jsou výpočty dlužných částek značně složité.

Itálie

Spolupráce s ústředním orgánem Ministero della Giustizia se zlepšuje, zrychluje se komunikace a způsob vyřizování požadavků lze označit za standardní.

O vymáhání výživného z Itálie je mezi oprávněnými z České republiky poměrně vysoký zájem, avšak úspěšně vymoci výživné se Úřadu daří pouze v menším množství případů a často spíše na základě dobrovolné úhrady výživného povinným. Italský ústřední orgán nepodává návrh na výkon rozhodnutí či exekuci, ale postupuje spis advokátovi přidělenému v rámci přiznané bezplatné právní pomoci. Úroveň kvality spolupráce advokátů je proměnlivá. I nadále probíhá komunikace v italském jazyce, což značně ztěžuje rychlost vyřízení.

1.2.1.2 Shrnutí

V roce 2024 oproti roku 2023 mírně narostl objem vymoženého výživného z ciziny. Pro české oprávněné Úřad v roce 2024 vymohl 41 315 000 Kč. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce.

Stát	2022 (v tis. Kč)	2023 (v tis. Kč)	2024 (v tis. Kč)
Austrálie	613	325	633
Belgie	274	471	484
Bělorusko	7	0	0
Bolívie	0	0	1
Brazílie	31	17	16
Bulharsko	8	0	114
Dánsko	55	33	76
Finsko	0	119	47
Francie	795	672	479
Chorvatsko	0	4	72
Itálie	769	1 543	1 637
Irsko	158	89	598
Izrael	276	886	1 201
Kanada	439	467	1 512
Kypr	156	180	132
Litva	25	0	0
Lucembursko	275	186	133
Maďarsko	32	5	0
Nizozemí	1 326	652	1 084
Norsko	47	96	186
Nový Zéland	0	169	77
Polsko	355	765	867
Portugalsko	3	0	5
Rakousko	2 511	2 440	2 350
Rumunsko	276	315	122
Řecko	645	10	0
Slovensko	2 298	2 495	2 476
Slovinsko	98	0	77
Spolková republika Německo	10 573	10 605	11 288
Srbsko	0	114	137
Španělsko	572	203	83
Švédsko	513	1 819	320
Švýcarsko	2 215	1 829	3 450
Turecko	0	762	131
Trinidad a Tobago	0	0	46
Ukrajina	29	17	324
USA	6 670	8 699	8 314
Velká Británie (Anglie a Wales)	2 613	3 332	2 843
Celkem	34 657	39 319	41 315

Tabulka 2 Vymožené výživné z ciziny v meziročním srovnání 2022 až 2024

Pro oprávněné v cizině od povinných v České republice Úřad za stejné období vymohl a do ciziny převedl 15 877 000 Kč, což je o něco méně o než v předchozím roce. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce.

Stát	2022 (v tis. Kč)	2023 (v tis. Kč)	2024 (v tis. Kč)
Estonsko	48	48	48
Filipíny	30	30	18
Itálie	0	30	75
Kanada	6	6	0
Litva	45	21	54
Lotyšsko	48	86	133
Maďarsko	31	51	68
Nizozemí	768	402	412
Polsko	2 792	2 859	3 786
Portugalsko	43	57	49
Rakousko	735	451	666
Rumunsko	71	0	0
Slovensko	9 195	7 314	9 500
Slovinsko	41	112	182
Spolková republika Německo	510	322	529
Srbsko	48	102	66
Švédsko	21	3	21
Švýcarsko	18	329	17
Turecko	31	29	12
Ukrajina	8	98	111
USA	756	574	55
Velká Británie	90	116	78
Celkem	15 335	13 040	15 877

Tabulka 3 Vymožené výživné do ciziny v meziročním srovnání 2022 až 2024

1.2.2 Návraty protiprávně přemístěných nebo zadržených dětí a zabezpečování styku s dětmi

Úřad řešil případy protiprávních přemístění nebo zadržení dětí a styku rodičů s dětmi jakožto ústřední orgán podle haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 (publikována v č. 34/1998 Sb., dále jen „haagská únosová úmluva“) a také jako ústřední orgán podle nařízení Rady (EU) 2019/1111 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí (přepřelované znění) (dále jen „nařízení Brusel IIb“).

Úřad v roce 2024 řešil 37 případů protiprávního přemístění dětí do ciziny nebo jejich zadržení v cizině. Tyto případy se týkaly 51 dětí. Počet případů byl stejný jako v předchozím roce.

Výsledky případů jsou uvedeny ve srovnávací tabulce za roky 2020 až 2022.

	2020	2021	2022
Dobrovolný návrat	4	3	5
Nespolupráce žadatele	4	1	5
Dohoda rodičů	3	3	2
Zpětvzetí	6	2	4
Návrat v souladu s rozhodnutím	6	3	4
Nucený návrat	1	1	2
Běží	0	1	2
Nenavráceno	1	3	7
Celkem	25	17	31

Tabulka 4 Únosy dětí do ciziny v meziročním srovnání 2020 až 2022

Od roku 2023 se začaly sledovat výsledky řízení o navrácení v novém formátu, který požaduje pro svá statistická zjišťování i Haagská konference mezinárodního práva soukromého.

	2023	2024
Případ odmítnut ÚO	1	0
Dítě nebylo vypátráno nebo bylo vypátráno v jiné zemi (Haag i NeHaag)	0	2
Dohoda o navrácení	8	9
Dohoda o nenavrácení	5	0
Rozhodnutí – nařízení návratu	5	0
Rozhodnutí – návrat zamítnut	3	2
Dosud nevyřízeno	5	18
Zpětvzetí žádosti	4	3
Různé výsledky pro různé děti	1	0
Případ uzavřen z důvodu nečinnosti žadatele	5	3
Jiné	0	0
Celkem	37	37

Tabulka 5 Únosy dětí do ciziny v roce 2023-2024

V roce 2024 došlo ze strany zahraničních orgánů k jednomu případu nuceného (exekučního) navrácení dětí, přičemž se jednalo o případ zahájený již v roce 2023. V roce 2024 přijal Úřad jedno oznámení protiprávního zadržení dětí v zemi, která není signatářem haagské únosové úmluvy – jednalo se o Irák.

Úřad se zabýval také 9 žádostmi o výkon práva styku s dítětem v cizině, které byly postoupeny zahraničnímu ústřednímu orgánu. V případech, které nakonec nebyly postoupeny do ciziny, obvykle došlo buď ke smírnému řešení věci, anebo se žadatel rozhodl nepostupovat právní cestou. V některých případech bylo třeba obrátit se na soud v místě bydliště dítěte a požádat o úpravu styku rodiče s dítětem. V těchto případech je – v závislosti na majetkových poměrech rodiče – možné dosáhnout priznání bezplatné právní pomoci v cizině.

Za stejné období Úřad obdržel z ciziny 19 žádostí o návrat dítěte do ciziny, které se týkaly 28 dětí. Z uvedených 19 případů protiprávního přemístění či zadržení dětí byla ke dni vypracování této

zprávy v 9 případech podána žaloba o navrácení dětí k Městskému soudu v Brně. V roce 2024 nebylo nutno v žádném případě přistoupit k provedení výkonu rozhodnutí o navrácení dítěte odnětím dítěte.

Úřad byl vždy jmenován opatrovníkem dětí v řízeních o navrácení dítěte před Městským, resp. Krajským soudem v Brně. V rámci této agendy Úřad pokračoval v praxi poskytování tzv. facilitovaných rozhovorů psychologa a právníka s rodiči. Během těchto rozhovorů jsou rodiče vedeni ke smírnému řešení, jsou jim vysvětleny základní principy únosového práva, je jim předestřeno předběžné právní stanovisko Úřadu, jsou jim vysvětleny dopady jejich konfliktu na dítě a naznačeny možnosti a důsledky soudního rozhodnutí.

Podrobnosti ukončení případů vyplývají z následující tabulky.

	2020	2021	2022
Dobrovolný návrat	1	3	4
Nespolupráce žadatele	3	1	3
Dohoda rodičů	1	0	0
Zpětvzetí	2	2	5
Návrat v souladu s rozhodnutím	6	1	2
Nucený návrat	1	2	0
Běží	0	0	0
Nenavráceno	4	5	1
Celkem	18	14	15

Tabulka 6 Únosy dětí do České republiky v meziročním srovnání 2020 až 2022

Od roku 2023 se začaly sledovat také výsledky žádostí o navrácení do ciziny v novém formátu, jak je uvedeno výše.

	2023	2024
Případ odmítnut ÚO	0	0
Dítě nebylo vypátráno nebo bylo vypátráno v jiné zemi (Haag i NeHaag)	2	1
Dohoda o navrácení	3	2
Dohoda o nenavrácení	2	4
Rozhodnutí – nařízení návratu	1	2
Rozhodnutí – návrat zamítnut	1	3
Dosud nevyřízeno	5	3
Zpětvzetí žádosti	1	3
Různé výsledky pro různé děti	0	0
Případ uzavřen z důvodu nečinnosti žadatele	3	1
Jiné	0	0
Celkem	18	19

Tabulka 7 Únosy dětí do České republiky v roce 2023-2024

Úřad z ciziny obdržel rovněž 5 žádostí o výkon práva styku s dítětem, přičemž se jedná prakticky vždy o případy mimořádně komplikované. V řadě případů však rodiče dětí, kteří se nemohou domoci svého práva na styk s dítětem, využívají jiných prostředků, než je podání žádosti o výkon práva styku ve smyslu čl. 21 haagské únosové úmluvy – např. se obracejí přímo na soud ve státě obvyklého pobytu dítěte, na orgán sociálně-právní ochrany dětí v místě bydliště dítěte, na mediátory a podobně.

Podrobnosti o geografickém rozdělení případů v roce 2024 vyplývají z následující tabulky.

Stát	z ciziny		do ciziny	
	únos	styk	únos	styk
Austrálie			1	
Belgie			1	
Bulharsko			1	
Dánsko	2			
Francie			1	
Gruzie			1	
Irák			1	
Irsko			1	
Itálie		1	1	
Kanada			1	1
Kypr				
Lotyšsko			1	
Polsko			2	2
Rakousko				2
Rusko	1		1	1
Slovensko	5		5	1
Spolková republika Německo	1		3	
Srbsko			1	
Španělsko	2		1	
Švédsko	2		2	1
Švýcarsko		1		
Ukrajina	2	2	5	
USA			1	
Uzbekistán			1	
Velká Británie	3	1	5	
Venezuela	1			
Celkem případů	19	5	37	9

Tabulka 8 Únosy a výkon práva styku podle států

Ve většině případů rodičovských konfliktů, ať již v oblasti mezinárodních únosů dětí, zprostředkování výkonu práva styku s dítětem či probíhajících soudních řízení o péči o dítě Úřad doporučoval rodičům či dalším zúčastněným stranám mediaci poskytovanou Mediačním a edukačním centrem při Centru sociálních služeb v Brně. S mediačním centrem byly podmínky nadále nastaveny tak, aby odpovídaly potřebám případů s přeshraničním prvkem i dosavadní praxi Úřadu. Od roku 2020 tedy Mediační centrum nabízí mediaci bezplatně, prezenčně i on-line, v několika cizích jazycích a

s častým zapojením dítěte podle dosavadní praxe Úřadu. Přes tyto vstřícné podmínky však rodiče nabídku využívají omezeně.

V uvedené agendě je velmi důležitá intenzivní spolupráce právníků a psychologů. Kromě specifické práce s klienty psychologové poskytovali právníkům konzultace, asistovali při pohovorech s klienty a zajišťovali odbornou podporu při vyjadřování k soudním jednáním.

1.2.2.1 K jednotlivým státům v agendě rodičovských únosů

Slovensko

Komunikace s ústředním orgánem je dobrá. O návratu dítěte rozhodují tři specializované soudy. Problematická zůstává otázka vykonávacího řízení. Slovenský ústřední orgán nabízí rodičům místo mediace pouze hodinovou konzultaci s určitými mediačními prvky. Řada případů se vyřeší dohodou rodičů, ať již dobrovolným navrácením dítěte, nebo tím, že se „opuštěný“ rodič s přemístěním dítěte smíří a soustředí se na nastavení styku s dítětem. Slabinou je nedostatek přímé komunikace mezi soudy a ústředním orgánem, kdy informace o průběhu a výsledku návratového řízení jsou ze strany slovenského ústředního orgánu jen obtížně získávané.

Ve vztahu mezi Českou a Slovenskou republikou je poměrně častá praxe, že se „opuštění“ rodiče obracejí přímo na soud s návrhem na navrácení dítěte, aniž žádost postoupí do druhého státu prostřednictvím ústředních orgánů. Komplikací návratového řízení na Slovensku je povinnost navrhovatele mít doručovací adresu na území Slovenska, což pro většinu „opuštěných“ rodičů znesnadňuje možnost vést řízení o navrácení bez spolupráce s advokátem.

Spolková republika Německo

Spolupráce s německým ústředním orgánem je v případech únosů a styků na velmi dobré úrovni. Komunikace je velmi rychlá a bezproblémová.

Rodiči, který požaduje návrat dítěte, zajišťuje německý ústřední orgán významnou pomoc i během řízení, a to přiznáním bezplatné právní pomoci pro soudní řízení, pokud to majetkové poměry rodiče vyžadují. Německý ústřední orgán vždy usiluje o co nejrychlejší zahájení soudního řízení o navrácení.

Ústřední orgán informuje promptně i o nařízeném jednání a jeho výsledku. V případě dotazů vše ochotně vysvětlí.

USA

Ústřední orgán USA flexibilně komunikuje a reaguje na dotazy či žádosti o spolupráci; zprostředkuje žadatelům bezplatnou právní pomoc (v závislosti na majetkových poměrech žadatele). Americké soudy obvykle vyžadují osobní účast navrhovatele na jednání, což může pro některé navrhovatele představovat velkou překážku z důvodů jak finančních, tak i logistických (neznalost poměrů v cizí

zemi, nedostatek zkušeností s cestováním apod.). S ohledem na neexistenci koncentrované příslušnosti soudů je postup v jednotlivých řízeních mnohdy nejednotný.

Ukrajina

V roce 2024 Úřad řešil zejména případy přemístění dětí matkou z České republiky zpět na Ukrajinu bez souhlasu otce žijícího v České republice, kdy péče či styk s dětmi jsou v případě otců negativně ovlivněny mobilizační povinnosti pro státní občany Ukrajiny.

V jednom případě o navrácení dítěte rozhodl Krajský soud v Brně, kdy byl nařízen návrat zpět na Ukrajinu z důvodu protiprávního zadržení dítěte jedním z rodičů v České republice a soud se musel zabývat otázkou, zda lze navrátit dítě do země, která je ve válečném konfliktu. Soud neshledal, že by samotný probíhající válečný stav na Ukrajině musel představovat pro dítě riziko ve smyslu aplikace výjimky podle čl. 13 písm. b) haagské únosové úmluvy.

V případech přemístění dítěte na Ukrajinu ukrajinský ústřední orgán reaguje velmi pružně, dobře spolupracuje, problematika je ovšem součinností dalších ukrajinských orgánů v území, zejména v případě, kdy by mělo dojít k výkonu rozhodnutí odnětím dítěte.

Nadále přetrvává stav, že ve věci zajištění navrácení dítěte a výkonu práva styku ústřední orgán nepodává návrhy k soudu a nezastupuje opuštěného rodiče v řízení (s odkazem na vnitrostátní úpravu, přestože Ukrajina neučinila výhradu ve smyslu čl. 26 a 42 haagské únosové úmluvy). Obdobně nepodává ukrajinský ústřední orgán za rodiče návrhy ve věcech výkonu práva styku rodiče s dítětem.

Velká Británie

Agendu mezinárodních únosů dětí dlouhodobě zpracovávají tři britské ústřední orgány (Anglie a Wales, Skotsko a Severní Irsko) rychle, pružně a efektivně. Žádost o navrácení ústřední orgán zpravidla zpracuje do tří pracovních dnů od jejího obdržení a přímo postupuje soudu, který v horizontu deseti dnů přijme potřebná předběžná opatření. Žadatelům o navrácení dětí britský soud vždy jmenuje právního zástupce, který s klientem komunikuje přímo, či prostřednictvím Úřadu v případě, že klient neovládá anglický jazyk. „Opuštěným“ rodičům jsou v rámci bezplatné právní pomoci rovněž v některých případech propláceny náklady na cestu do Velké Británie. Britské soudy aplikují haagskou únosovou úmluvu velmi restriktivně a ve většině případů britský soud rozhodne o navrácení dětí. Ve Velké Británii je také rodičům bezplatně nabízena mediace a je kladen důraz na zapojení dětí do řízení úměrně k jejich věku a vyspělosti.

1.2.2.2 Shrnutí

Úřad nadále v této oblasti spolupracoval se styčnými soudci haagské sítě soudců Radkou Církovou a Lubomírem Ptáčkem.

Běžnou, každodenní součástí práce zaměstnanců Úřadu, kteří se zabývají agendou mezinárodních únosů dětí, a to jak právníků, tak i psychologů, byla preventivní činnost ve vztahu k rodičům. Jednalo

se buď o rodiče, kteří se cítili ohroženi únosem dítěte, anebo naopak o rodiče, kteří měli v úmyslu vycestovat z místa obvyklého bydliště dítěte i s dítětem do jiného státu. Rodiče byli vedeni k tomu, aby získali souhlas druhého rodiče s vycestováním, anebo požádali soud o jeho nahrazení ve smyslu § 877 občanského zákoníku. V případech, kdy v jednom státě probíhá řízení o navrácení a v druhém státě řízení o úpravě rodičovské odpovědnosti, mnohdy soudy řeší otázku překážky věci zahájené a lze se často setkat s průtahy v řízení, kdy jeden ze soudů čeká na výsledek řízení u soudu ve druhém státě, aniž například sám posoudí otázku obvyklého pobytu dítěte z důvodu určení své mezinárodní pravomoci (příslušnosti). To bohužel negativně dopadá na situaci dítěte, která je tak dlouhou dobu velmi nejistá.

Rodiče (statisticky nejčastěji matky) – čeští občané s obvyklým bydlištěm v cizině – se často na Úřad obracejí a žádají, aby jim byla poskytnuta pomoc při navrácení s dítětem do České republiky. Argumentují svým státním občanstvím (případně státním občanstvím dítěte), případně trvalým (nikoli faktickým) bydlištěm v České republice a žádají Českou republiku o ochranu. Vysvětlení principů únosového práva, kdy jeden rodič není oprávněn bez souhlasu druhého rodiče přemístit dítě do jiného státu, vyžaduje mnohdy opakované poskytování konzultací ze strany právníků i psychologů.

V rámci rozvíjení proklientského přístupu v případech únosů a styku psychologové poskytovali podporu při předávání dítěte po jeho únosu druhému rodiči, účastnili se případových konferencí i jednání s rodiči. Praxi, kdy Úřad již několikátý rok bývá jmenován opatrovníkem dítěte v řízení o navrácení před Městským soudem v Brně, lze hodnotit jako velmi pozitivní. Úřad tak lépe využívá svých znalostí a zkušeností jak v oblasti právní úpravy, tak i zapojování dítěte do řízení a psychologického pohledu na situaci dítěte.

V rámci posílení prevence mezinárodních únosů dětí Úřad již druhým rokem provozoval v režimu 24/7 telefonickou krizovou linku, na níž mohou zaměstnanci, kteří slouží pohotovost, poskytovat součinnost Policii České republiky a případně i dalším orgánům v souvislosti se zákazem vycestování dětí. Tyto zákazy jsou v souladu s čl. 32 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1862 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech, o změně a o zrušení rozhodnutí Rady 2007/533/SVV a o zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1986/2006 a rozhodnutí Komise 2010/261/EU vkládány do Schengenského informačního systému. V několika případech se podařilo díky této lince zabránit protiprávnímu přemístění dítěte do jiného státu. Kromě uvedeného účelu je linka využívána též ze strany orgánů sociálně-právní ochrany dětí pro konzultace krizových situací, které mají vztah k cizině. Linku také využívají rodiče, kteří se ocitnou v situaci, kdy jsou ohroženi únosem jejich dítěte či např. došlo k odebrání dítěte v cizině.

1.2.3 Agenda mezinárodního osvojení

Úřad působil jako ústřední orgán dle haagské Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení z roku 1993 (publikována v č. 43/2000 Sb. m. s., dále jen „haagská adopční úmluva“).

1.2.3.1 Osvojení z České republiky do ciziny

V nejběžnější agendě oddělení mezinárodních osvojení, tedy v případech osvojení dětí z České republiky do ciziny k 31. 12. 2024 vedl Úřad 286 živých spisů dětí včetně dětí již svěřených do péče před osvojením do ciziny a 142 živých spisů žadatelů o osvojení dítěte z České republiky.

Krajské úřady v roce 2024 zpřístupnily Úřadu 10 spisů týkajících se 16 dětí za účelem zprostředkování mezinárodního osvojení, avšak ne všechny spisy byly kompletní a mohlo dojít k zahájení procesu zprostředkování mezinárodní osvojení. V některých případech se dodatečně po zpřístupnění spisové dokumentace podařilo zprostředkovat náhradní rodinnou péči v České republice anebo biologická rodina začala projevovat o dítě vážný zájem.

Přetrvávajícími hlavními nedostatky spisové dokumentace byla zejména absence kompletních podkladů vztahujících se k osvojitelnosti dítěte (nekompletní či nesprávná soudní rozhodnutí). Často chyběly či nebyly poskytnuty ani další důležité informace pro účely zprostředkování mezinárodního osvojení, jako např. informace o sociálních poměrech dítěte a jeho biologické rodiny, informace o sourozencích a jejich umístění (např. informace o tom, že sourozenec dítěte již byl osvojen v cizině, což hraje významnou roli při úvahách o výběru země, do níž by bylo vhodné dítě svěřit do péče před osvojením), informace o možnostech příbuzných převzít péči o dítě, příliš strohý individuální plán ochrany dítěte často bez splnění formálních náležitostí, jako je podpis odpovědných osob, informace o zdravotním stavu dítěte atd. Doplnění nezbytných podkladů trvalo poměrně dlouhou dobu.

O zařazení do evidence žadatelů vhodných k osvojení dítěte z České republiky požádaly v roce 2024 celkem 2 žadatelské páry nebo žadatelé – jednotlivci z ciziny; v roce 2024 nebylo Úřadem v žádném případě rozhodnuto o nezařazení žadatelů do evidence. Pokles počtu nově zařazených žadatelů souvisel s opatřením přijatým s účinností od 1. 1. 2024. Od tohoto data byla ukončena spolupráce s některými státy a omezen počet žádostí přijímaných ze států, s nimiž spolupráce pokračuje. Důvodem pro nastavení těchto pravidel byl setrvalý pokles počtu dětí, jejichž spisová dokumentace je krajskými úřady Úřadu zpřístupňována.

Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce.

Stát	žádosti	zařazení	zastavení řízení	nezařazení	neukončeno
Itálie	1	1	0	0	0
Finsko	1	1	0	0	0
Celkem	2	2	0	0	0

Tabulka 9 Původ cizích žadatelů o osvojení a výsledky řízení

V roce 2024 proběhlo osm zasedání Poradního sboru Úřadu pro náhradní rodinnou péči. I po ukončení pandemických opatření zachoval Úřad osvědčenou praxi, že se jednání většinou koná formou on-line; osobně proběhlo pouze červnové zasedání Poradního sboru.

Nadále šlo o multidisciplinární sbor složený ze 7 členů, který doporučoval nejvhodnější žadatele pro konkrétní dítě. Byly v něm zastoupeny profese dětského lékaře, psychologa, sociálního pracovníka,

a to v osobách zaměstnanců ústavních zařízení, nestátních neziskových organizací, Úřadu i MPSV jako Úřad řídicího orgánu.

Do péče před osvojením do ciziny bylo svěřeno 5 dětí. Geografické rozložení svěřených dětí do jednotlivých zemí je v následující tabulce.

Stát	počet dětí
Itálie	2
Švédsko	3
Celkem	5

Tabulka 10 Umístění dětí do péče před osvojením v cizině

V srpnu 2024 navštívila Úřad za účelem projednání další spolupráce zástupkyně německé adopční organizace Eltern-Kind-Brücke. V průběhu roku 2024 Úřad obdržel oznámení od zahraničních adopčních organizací ve Švédsku a Finsku o ukončení, resp. omezení jejich činnosti. Rovněž dánská adopční organizace se potýkala s problémy a byla jí pozastavena činnost, následně její úkoly převzal dánský ústřední orgán.

1.2.3.2 Osvojení z ciziny do České republiky

Zájem žadatelů o osvojení dítěte z ciziny do České republiky se projevoval ve velkém množství neformálních dotazů zájemců o osvojení dítěte z ciziny v průběhu celého roku. Po objasnění celého procesu tento zájem obvykle opadl, neboť byl často opřen o představy, které nelze reálně naplnit. Poměrně běžné bylo, že zájemci neměli dostatečné informace o možnostech zprostředkování náhradní rodinné péče v rámci České republiky. Na komunikaci s nimi se kromě právníka oddělení mezinárodních adopcí podílel vždy také psycholog Úřadu. Zájemcům byly představeny jak možnosti, tak i zkušenosti Úřadu s osvojením dětí z konkrétních zemí. Zaměstnanci Úřadu se zájemci hovořili také o mimoprávních aspektech osvojení, o motivaci zájemců a jejich psychické připravenosti na mimořádně náročný proces mezinárodního osvojení. Při osobním setkání psychologové také otevírali citlivá témata, jako je rasová tolerance a identita vizuálně odlišného dítěte v českém prostředí.

V roce 2024 došlo k finalizaci osvojení jednoho dítěte z ciziny, a to z Kolumbie. Proces zařazení žadatelky a následné zprostředkování kolumbijským ústředním orgánem však bylo zahájeno již v roce 2021.

1.2.4 Výkon opatrovnictví dětí v soudním řízení

Úřad byl soudem jmenován v roce 2024 ve 402 případech opatrovníkem dítěte podle § 469 zákona o zvláštních řízeních soudních, což představuje nárůst o 39 % oproti roku 2023. S ohledem na četnost ústních jednání v uvedených věcech a vzdálenost jednotlivých soudů od sídla Úřadu nebylo možné, aby se zástupci Úřadu osobně účastnili všech jednání. Úřad v části případů využíval možnosti dané § 62 odst. 2 zákona č. 359/1999. Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, a žádal o zastoupení při účasti na ústním jednání orgány sociálně-právní ochrany dětí obcí

s rozšířenou působností. Podíl osobní účasti zástupce Úřadu na soudních jednáních se postupně zvyšoval, zejména s ohledem na složitost a citlivost některých případů a s ohledem na nutnost zajištění participace dětí v soudních řízeních. Osobně se zaměstnanci zúčastnili 166 ústních jednání u soudů po celé České republice. Na přípravě vyjádření a stanovisek, které Úřad jako opatrovník podává soudům, se podílejí jak právníci, tak i psychologové Úřadu. Vyjádření i závěrečný návrh jsou vždy konzultovány s vedením Úřadu, samozřejmě s výhradou provedení nových důkazů u ústního jednání.

V roce 2024 nadále pokračoval trend intenzivní práce s rodinami v konfliktu (tj. opakovaná a systematická práce s náročnými případy, v nichž je zvýšené riziko negativního dopadu rodičovského konfliktu na děti), a to zejména v rámci výkonu agendy opatrovnictví.

I v roce 2024 byli zájemci o mediaci odkazováni na služby výše zmíněného Mediačního a edukačního centra Brno.

1.2.5 Dítě jako klient Úřadu

Úřad dlouhodobě klade důraz na přímou práci s dítětem jako klientem. Tato činnost je jednou z klíčových aktivit, kterými se naplňují hodnoty a vize Úřadu. Současně jsou výrazem profesionality zaměstnanců, kteří naplňují participační práva dítěte ve všech zásadních krocích: informování, zjišťování názoru, příprava na změny a doprovázení v náročných situacích.

V roce 2024 Úřad intenzivně pracoval s 205 rodinami, v rámci kterých bylo zapojeno 278 dětí. To představuje pokles oproti 375 dětem v roce 2023, avšak intenzita péče a počet kontaktů s dětmi v přepočtu na jedno dítě se výrazně zvýšily.

Se zákonnými zástupci bylo vedeno 344 kontaktů, přímé kontakty s dětmi proběhly ve 231 případech. Proběhlo 173 tzv. facilitovaných rozhovorů s rodiči.

Ve 25 případech zaměstnanci oddělení psychologů dítě osobně doprovázeli při účasti u soudního jednání nebo na případové konferenci.

Výraznou a nezbytnou částí nepřímé práce s klienty je konzultace psychologů s kolegyněmi a kolegy z právních oddělení. Jejich počet se blížil 400.

Přímá práce s dětmi (počet kontaktů) v roce 2024 vzrostla o 72 % oproti předchozímu roku. Celkový čas, kdy členové oddělení psychologů přímo hovořili s dětmi, se zvýšil oproti předchozímu roku o 79 %. Podobně se zvýšila i relativní četnost kontaktů se zákonnými zástupci a počet konzultací s právníky, který vzrostl o 46 %.

Celkově lze konstatovat, že na každou hodinu přímé práce s dítětem připadá 3,3 hodiny sledovaných doprovodných a podpůrných aktivit (komunikace se zákonnými zástupci, pracovní cesty, doprovázení, konzultace). Tento poměr dokládá vysokou míru komplexnosti a náročnosti práce s dítětem.

Mezinárodní osvojení

Práce oddělení psychologů v agendě mezinárodního osvojení zahrnovala intenzivní práci s 9 rodinami, ve kterých žilo 10 dětí. Tato činnost konkrétně představovala 131 kontaktů s budoucími osvojiteli, 62 kontaktů s dětmi, více než 50 hodin pracovních cest a 8 facilitovaných setkání.

Biologické kořeny osvojených dětí

Úřad se během roku 2024 věnoval 50 osvojitelským rodinám v otázce hledání biologických kořenů dětí osvojených do zahraničí v předchozích letech. Jednalo se zejména o rodiny, které osvojily děti teprve nedávno, ale uvědomují si důležitost přesných a kompletních informací o kořenech svých dětí. Dále šlo o mladé dospělé, kteří se na Úřad obracejí již samostatně a hledají způsob, jak doplnit a ukotvit svou identitu jako dospělého a zralého člověka, který ve svém životním příběhu prošel procesem mezinárodního osvojení.

Všechny kontakty probíhaly za přísného dodržování ochrany osobních údajů všech zúčastněných a pouze s jejich výslovnými souhlasy ke zpracování těchto údajů.

Zcela nově se v roce 2024 podařilo navázat písemný kontakt mezi 15 členy adoptivních a biologických rodin. Celkově Úřad překládal a přeposílal dopisy a fotografie mezi 18 adoptivními a biologickými rodinami. Za pomoci Úřadu 6 dětí navštívilo dětský domov v České republice. Řadě osvojitelských či biologických rodin poskytl Úřad podrobné poradenství, jak nakládat s informacemi o biologických kořenech. Jednalo se nejen o to, jaké kroky by děti mohly podniknout k získání více informací o svých biologických kořenech, ale také o poradenství, jak tyto informace začlenit do svého života, a především své identity.

Dětem (nebo již mladým dospělým osvojeným do zahraničí) bylo v této agendě odesláno 59 dopisů, a to formou e-mailu nebo speciálně graficky upraveného dopisu. Ty obsahovaly detaily z jejich spisové dokumentace, s odkazy na místa, kde v minulosti žily a s podrobnými informacemi o jejich rodičích a sourozencích.

V jednom naléhavém případě Úřad facilitoval osobní setkání mladého osvojeného muže s jeho biologickou matkou a sestrou za přítomnosti jeho osvojitelů a tlumočníka, přičemž toto setkání bylo úspěšné (a obě strany jsou od té doby v dlouhodobém kontaktu). Další setkání osvojeného chlapce ve věku 10 let s jeho biologickou matkou proběhlo on-line formou za podpory jeho osvojitelů a psychologa Úřadu. Obě rodiny jsou také i nadále v kontaktu a využívají podpory Úřadu. Další 4 osvojené děti se setkaly se svými biologickými matkami a sourozenci zcela samostatně, pouze za podpory svých osvojitelů.

1.2.6 Další činnosti

V roce 2024 se Úřad nadále zabýval případy tzv. „repatriací“, tzn. řešení situací, kdy se dítě – občan jiného státu – nachází v České republice bez péče rodičů, zákonných zástupců či jiných za dítě odpovědných osob. V takové situaci je třeba dítě umístit do pěstounské péče nebo ústavního zařízení ve státě obvyklého pobytu nebo ve státě, kde se aktuálně nachází, anebo naopak zajistit péči o dítě v domovském státě (státě, jehož státním občanem dítě je). Nejčastěji tyto případy

nastávaly ve vztahu k Ukrajině (52 dětí), Slovenské republice (14 dětí) a ojediněle k Polsku (5 dětí), Maďarsku (2 děti), Německu (1 dítě) a Bulharsku (1 dítě). Existuje několik možností, jak „navrátit“ dítě do státu jeho státního občanství. Všechny tyto způsoby vyžadují spolupráci obou zúčastněných států. Konečné rozhodnutí je pak nejčastěji na českém soudu, tedy soudu příslušném podle obvyklého pobytu dítěte, který na základě zjištěných informací musí vyhodnotit, jaké řešení by bylo v souladu s nejlepším zájmem dítěte.

Podrobnosti o řešení situace dětí vyplývají z následující tabulky.

Výsledek řízení	počet dětí
Dítě bylo navraceno rodičům	4
Dítě předáno do zahraničí bez soudního rozhodnutí	5
Dítě svěřeno do péče širší rodiny v ČR	2
Dítě svěřeno do péče širší rodiny v zahraničí	5
Dítě bylo převzato do péče v ČR bez soudního rozhodnutí	0
Dítě umístěno do pěstounské péče v ČR	15
Dítě umístěno do pěstounské péče v zahraničí	3
Dítě bylo umístěno do ústavního zařízení v ČR	28
Dítě bylo umístěno do ústavního zařízení v zahraničí	0
Řízení v zahraničí stále probíhá	1
Řízení v ČR stále probíhá	7
Dítě svěřeno druhému rodiči	0
Dítě bylo osvojeno v ČR	0
Dítě zařazeno do evidence pro mezinárodní osvojení	0
Nejsou dostupné informace	5
Počet dětí 2024	75
Počet rodin 2024	62

Tabulka 11 Případy „repatriací“ z České republiky

Kromě toho Úřad stejně jako v minulých letech evidoval případy, kdy se dítě – český státní občan – nacházelo v cizině mimo svoji rodinu, nejčastěji z důvodu odebrání dítěte z rodiny orgány v místě obvyklého pobytu dítěte. Většina dětí byla s ohledem na stupeň integrace v zemi obvyklého pobytu (kontakty s rodiči, sourozenci a dalšími příbuznými, délka pobytu mimo území České republiky, neexistence příbuzných v zemi státního občanství, kteří by byli schopni a ochotni převzít dítě do péče) ponechána v této zemi a byla jim tam vyhledávána náhradní rodinná péče. Kromě ojedinělých případů v Německu (7 dětí), Rumunsku (1 dítě) v Rakousku (2 děti), ve Francii (1 dítě), ve Švédsku (1 dítě) a ve Španělsku (9 dětí) byly tyto případy evidovány zejména ve vztahu ke Spojenému království, kde žije poměrně velká komunita českých státních občanů.

Všechny tyto případy se týkaly celkem 57 dětí ze 30 rodin. Důvody odebrání byly různé, většinou však zanedbání péče o děti, opuštění dítěte po narození, podezření z týrání dítěte, násilí vůči dětem,

závislost rodičů na alkoholu nebo jiných návykových látkách či pobyt ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vyšetřovací vazbě.

Úřad nad rámec své zákonné kompetence poskytoval právní poradenství, zajišťoval komunikaci mezi zahraničním ústředním orgánem, místními orgány v cizině, Mezinárodní sociální službou, zastupitelskými úřady České republiky, rodinou dítěte a orgány sociálně-právní ochrany dětí v České republice.

Podrobnosti o řešení případů odebrání dětí vyplývají z následující tabulky.

Výsledek řízení	počet dětí
Dítě bylo navráčeno rodičům	4
Dítě se vrátilo do ČR bez soudního rozhodnutí	3
Dítě bylo svěřeno do širší rodiny v ČR	5
Dítě bylo svěřeno do širší rodiny v zahraničí	4
Dítě umístěno do pěstounské péče v ČR	0
Dítě umístěno do pěstounské péče v zahraničí	10
Dítě bylo umístěno do ústavního zařízení v ČR	0
Dítě bylo umístěno do ústavního zařízení v zahraničí	3
Dítě bylo osvojeno v zahraničí	4
Řízení v zahraničí stále probíhá	17
Řízení bylo postoupeno českým soudům	0
Nejsou dostupné informace	7
Počet dětí 2024	57
Počet rodin 2024	30

Tabulka 12 Případy „odebrání dětí“ v zahraničí

Nadále bylo od Úřadu často požadováno prošetření poměrů dětí v cizině nebo dokonce zjištění jiných informací, např. poměrů rodičů či příbuzných žijících v zahraničí. Úřad jako ústřední orgán podle nařízení Brusel IIb může žádat o prošetření poměrů dětí či rodičů v rámci většiny států Evropské unie (s výjimkou Dánska) a není proto již třeba odkazovat na použití nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 o spolupráci mezi soudy členských států při zajišťování důkazů ve věcech občanských a obchodních.

V roce 2024 odeslal Úřad do ciziny 372 žádostí o prošetření poměrů dětí či jiných osob nacházejících se v cizině.

Úřad byl také žádán zahraničními orgány o zjišťování informací o osobách v České republice, přičemž intenzivně spolupracoval s místními orgány sociálně-právní ochrany dětí. Úřad přijal a vyřizoval 98 těchto žádostí o prošetření poměrů.

Další agendou bylo řešení situace nezletilých bez doprovodu, související s migrací obyvatel do střední a západní Evropy. Přestože Úřad nemá žádnou zákonnou kompetenci v oblasti poskytování

sociálně-právní ochrany těmto nezletilým, případy se po dohodě s řídícím ministerstvem zabýval a vedl jejich evidenci v rozsahu, ve kterém mu poskytly územní orgány sociálně-právní ochrany dětí údaje. V roce 2024 bylo zaevidováno 68 nezletilých chlapců a 8 dívek bez doprovodu, nejčastěji ve věku od 14 do 17 let. Počet nezletilých bez doprovodu se značně snížil. Oproti rokům 2022 a 2023 se významně snížil počet dětí z Ukrajiny. Statistika případů vyplývá z následující tabulky.

Stát původu	počet dětí
Afghánistán	6
Alžírsko	1
Botswana	1
Konžská demokratická republika	1
Konžská republika	1
Pákistán	1
Somálsko	1
Sýrie	15
Turecko	1
Ukrajina	47
Venezuela	1
Celkem	76

Tabulka 13 Nezletilí bez doprovodu – státy původu

2 Zpráva o hospodaření

2.1 Údaje o majetku

Úřad hospodařil v roce 2024 s nehmotným majetkem – software v celkové hodnotě 911 598,86 Kč, a dále dlouhodobým hmotným majetkem v celkové částce 5 950 657,95 Kč. Největší podíl na této částce má vybavení Úřadu výpočetní technikou. Dále měl Úřad od MPSV zapůjčen majetek v hodnotě 829 441 Kč. Majetek Úřad vede v pořizovacích cenách.

2.2 Rozpočet a jeho čerpání

2.2.1 Obecně

V roce 2024 hospodařil Úřad s částkou 40 839 262 Kč. Její konečná výše byla ovlivněna zejména nerealizací projektu s názvem „Strengthening the framework for participation in international legal protection of children with a primary focus on the practice of removal of a child“ (Posílení rámce participace v mezinárodněprávní ochraně dětí s hlavním zaměřením na praxi odebrání dítěte) v rámci výzvy Evropské komise Judicial cooperation in civil and criminal matters v programu Spravedlnost (JUST-2023-JCOO). Předpokládaný počátek realizace projektu měl nastat na začátku roku 2024.

Pro rok 2024 stanovilo řídicí ministerstvo Úřadu v rámci rozpočtové kapitoly č. 313 rozpočet v celkové výši 40 527 786 Kč. V průběhu roku ho však několikrát upravilo.

V červenci 2024 byly po vzájemné dohodě s nadřízeným orgánem po konzultaci s oddělením finančního řízení odboru řízení programů ESF a po schválení Ministerstvem financí, v návaznosti na změnu systemizace služebních a pracovních míst s účinností od 1. července 2024 převedeny finanční prostředky programu Spravedlnost v rámci kapitoly 313 z Úřadu na Ministerstvo práce a sociálních věcí. Jednalo se o nečerpané prostředky poskytnuté Úřadu na výše uvedený projekt v celkové výši 3 303 864 Kč (v tom: 1 843 000 Kč prostředky na platy zaměstnanců v pracovním poměru a 674 514 Kč prostředky na platy státních zaměstnanců). Současně byly převedeny i příjmy v celkové částce 3 303 864 Kč.

V září 2024 byl navýšen rozpočet Úřadu z prostředků Ministerstva práce a sociálních věcí ve výši 1 850 000 Kč. Prostředky Úřad použil na pokrytí nákladů na zálohy na energie, nájem a služby, cestovné, překlady a na digitalizaci. Zvýšenou potřebu způsobil nepříznivý vývoj cen energií a následné navýšení záloh na energie a služby spojené s nájmem. Zároveň pronajímatel navýšil od roku 2023 nájem o inflaci ve výši 15,1 % (toto navýšení nebylo zohledněno při přípravě rozpočtu pro rok 2024). Dále byl Úřad nucen v souvislosti se změnou legislativy (v důsledku navýšení regulovaných cen) zajistit nového dodavatele ověřených překladů. Tyto překlady je Úřad povinen zajišťovat podle § 35 odst. 2 písm. l) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění.

Dále byl v listopadu 2024 po schválení Ministerstvem financí v souladu se změnou systemizace služebních a pracovních míst s účinností od 1. listopadu 2024 (č. j. MV-244400-19/SR-2024), navýšen objem prostředků na platy zaměstnanců v pracovním poměru o částku 20 000 Kč, zaměstnanců na služebních místech o částku 1 834 599 Kč a související výdaje o částku 645 401 Kč.

Celkem bylo za rok 2024 vyčerpáno 40 097 032,10 Kč rozpočtových prostředků, tj. 98,18 %.

2.2.2 Rozbor čerpání prostředků na platy

Limit prostředků na platy činil v původním rozpočtu částku 25 099 594 Kč, z toho bylo určeno 94 364 Kč na platby za ostatní osobní náklady.

Konečná výše mzdových prostředků pro rok 2024 činila 23 891 679 Kč.

Na tarifní platy Úřad vyčerpal celkem 15 186 039 Kč, náhrady za dovolenou činily částku 2 814 694 Kč, osobní příplatky, zvláštní příplatky a příplatky za vedení činily částku celkem 4 740 988 Kč a na odměnách bylo vyplaceno celkem 924 178 Kč. Náhrady za nemoc činily 53 985 Kč. Na ostatní platby za provedenou práci Úřad vyplatil 94 320 Kč.

2.2.3 Prostředky vynaložené na zahraniční cesty

Zahraniční cestovné

Uskutečněné zahraniční služební a pracovní cesty přímo souvisí s postavením Úřadu jako ústředního orgánu podle evropských nařízení a mnohostranných mezinárodních smluv. Jedná se o akce opakující se každoročně nebo v delších časových obdobích a zástupce z České republiky je nezbytný, jak pro prosazování postojů České republiky k probíraným tématům, tak i navázání kontaktů s obdobnými subjekty ze zahraničí. Na zahraniční služební a pracovní cesty bylo v roce 2024 vyčerpáno 70 255,68 Kč. Tato částka byla vynaložena na akce uvedené v následující tabulce.

Počet osob	Termín	Destinace	Účel cesty
2	28.–31.01.2024	Brusel, Belgie	22. zasedání členů Evropské justiční sítě
2	26.–29.05.2024	Bonn, Německo	Setkání s ústředními orgány ve věcech výživného
1	21.–27.05.2024	Bruggy, Belgie	Konference a EJM k nařízení Brusel IIb
2	20.06.2024	Bratislava, Slovensko	Konference „Sociálně-právní ochrana dětí v mezinárodním kontextu“
1	20.–23.06.2024	Syrakusy, Itálie	Konference k mezinárodním adopcím
2	15.–18.10.2024	Budapešť, Maďarsko	EJM – setkání Evropské justiční sítě – výživné
1	25.10.2024	Vídeň, Rakousko	Setkání s konzulkou – recepce
1	06.11.2024	Vídeň, Rakousko	Vyzvednutí pana ředitele – letiště
2	26.–27.11.2024	Vídeň, Rakousko	Setkání s velvyslankyní a rakouským ústředním orgánem
1	02.–06.12.2024	Řím, Itálie	Seminář, setkání s českou komunitou, bilaterální jednání se zástupci orgánů

Tabulka 14 Zahraniční služební cesty

3 Závěrečné hodnocení

Během celého roku 2024 Úřad nadále plnil úkoly, které mu byly svěřeny právními předpisy České republiky i nástroji mezinárodního a unijního práva. Během veškeré své činnosti Úřad naplňoval své základní hodnoty.

V roce 2024 Úřad zejména prohluboval praxi zapojování dětí, která byla nastavena několikaletým projektem zaměřeným na participaci dětí a ukončeným v roce 2020. Tím Úřad naplňoval základní hodnotu „Dítě na prvním místě“.

Zejména druhá polovina roku byla významně ovlivněna přípravami na stěhování Úřadu do nových prostor, což si vyžádalo zapojení všech zaměstnanců do činností, které nejsou běžnou náplní jejich práce. Příprava změny sídla Úřadu osvědčila týmovost celého kolektivu, smysl pro spolupráci a potvrdila naplňování hodnot Úřadu jako vstřícnost a profesionalita.

Úřad nadále rozvíjel digitalizaci agendy, při realizaci kontaktů s klienty i se spolupracujícími subjekty v České republice i v zahraničí využíval všech možností, které nové technologie poskytují. Nadále tak rozvíjel své hodnoty jakožto moderní, profesionální, otevřená instituce vstřícná ke klientům.

Brno 30. červen 2025

Zdeněk K a p i t á n
ředitel a vedoucí služebního úřadu